

VAN DE REDACTIE

Met trots kan de nieuwsbriefcommissie melden dat de target voor 2006 gehaald is. Voor u ligt de vierde editie van VTB nieuws. Hopelijk ligt hij nog voor de kerstdagen op de deurmat. Ditmaal kunt u onder het genot van een glühwein, kerststol of misschien zelfs wel een oliebol de kerstwensen of beter gezegd kerstperikelen van een aantal VTB leden tot u nemen. Verder in deze VTB nieuws een uitgebreid verslag van de VTB studiedag die afgelopen november in Den Haag gehouden werd en een verslag van Wim Ellenbroek over de werkzaamheden van WWF in Indonesië en Maleisië. Tot slot willen wij u langs deze weg attenderen op het feit dat het algemene emailadres van de VTB veranderd is. Het nieuwe email adres is vereniging@tropischebossen.nl.

Veel vakantie- en leesplezier!

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORDE VTB

Op vrijdagmorgen 17 november was het aantal bekende VTBers op het Station Ede-Wageningen erg beperkt. Op de weg van Den Haag Centraal naar het EVD, Internationaal Ondernemen en Samenwerken, op de Juliana van Stolberglaan was er ook al geen sprake van een lange rij personen met de kenmerkende blik van 'we gaan wat opsteken en zullen bovendien een gezellige dag hebben'. Toch was er al een gezellige drukte in de uitstekende ruimtes die ter beschikking waren gesteld door Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Nederland (MVO). Zelfs na de opening om 10 uur kwamen er in de loop van de morgen nog een tiental belangstellende binnen druppelen. Alles bij elkaar een goede opkomst van 57 deelnemers waarvan 38 leden en maar liefst 19 niet-leden.

Na de opening door onze voorzitter Els Bognetteau begon een zeer interessante dag die geolied en ad rem voorgezet werd door Eric Lammerts van Bueren. Hij constateerde al meteen dat hij en Paul Zambon de enige waren die een stropdas om hadden en dat dit ook eigenlijk wel te verwachten was geweest. Na deze ontspannende toonzetting gaf hij aan dat voor de rest van de dag vier aannames centraal stonden: 1) MVO is een duidelijk begrip en bestaat uit meer dan wet- en regelgeving, 2) er bestaan mogelijkheden voor bedrijven om positief bij te dragen aan duurzaam bosbeheer, 3) er is een rol weggelegd voor individuele experts en 4) er is een rol voor de VTB.

Bernedine Bos van MVO Nederland opende de rij van sprekers met een uitvoerige inleiding over maatschappelijk verantwoord ondernemen. Via de Club van Rome (1973) en de Commissie Brundtland (1987) kwam ze bij het eerste belangrijke Nederlandse initiatief dat bestond uit het SER-rapport "Winst van Waarden",

een advies aan het kabinet gegeven in 2000. MVO is duurzaam ondernemen, maatschappelijk betrokken ondernemen en maatschappelijk ondernemen en staat centraal in de driehoek 'People, Profit en Planet'. De productieketen benadering kreeg in haar verhaal de volle aandacht. Ze ging in op ketenverantwoordelijkheid, keteninitiatieven en de factoren waarvan deze afhankelijk zijn. Als bekende keteninitiatieven noemde ze onder andere Max Havelaar, Fair Wear Foundation en de FSC.

In opdracht van de Studiedag Commissie van de VTB hebben vijf WUR studenten een oriënterend onderzoek gedaan naar MVO in het Nederlandse bedrijfsleven in relatie tot Tropische bossen. De studie ging in op de rollen van de overheid, de NGOs, de consumenten en het bedrijfsleven. Bij de analyse van het bedrijfsleven werden de CO2 compensatie, de financiële sector en het duurzame toerisme belicht. Verder kwamen hierbij de houtcertificering, NTFP's, soja, palmolie en duurzame energie aan de orde. De belangrijkste conclusies waren dat de relatie MVO bedrijfsleven varieerde van heel direct tot zeer indirect en dat MVO nog een erg nieuw begrip was waarbij nog gezocht moest worden naar een juiste invulling. Deze wat brede maar interessante studie werd met veel verve gepresenteerd door Mieke van Reenen.

De VTB Nieuwsbriefcommissie wenst alle VTB-leden een heel gezellig kerstfeest. Waar je ook zit en met wie je ook bent - en zelfs zonder echte boom (wel wat onnozel, maar goed, het zit wellicht niet altijd mee) de redactie wenst jullie een heel goede groene of witte kerst en al het beste voor 2007 !

Meer in de diepte was de voordracht van Andre Brassier van WNF die inging op duurzaam toerisme en daarbij ook de driehoek Profit, People en Planet gebruikte. Buitengewoon belangrijk was het principe "voor wat hoort wat". Hier was duidelijk een ondernemer aan het woord die Asterix, Obelix en Caesar in zijn verhaal vlocht om toerisme als de belangrijkste mondiale industrie te presenteren: de grootste verdiener, werkgever, exporteur en consument. De uitdaging voor natuurtoerisme was de verschuiving van niche naar "main stream" toerisme met als belangrijkste motto: "pay per nature view". Hij illustreerde de succesvolle zakelijke aanpak aan de hand van een aantal voorbeelden uit Zweden, Zambia, Gabon, Rode Zee, Argentinië en Maleisië.

Een ander, nauwer begreemd onderwerp werd gepresenteerd door Denis Sliker, directeur van de Klimaat Neutraal Groep. Deze ideële organisatie stelt zich ten doel het tegengaan van het klimaatsprobleem door het terugdringen van (zakelijke) CO2 uitstoot en het aanbieden van CO2 compensatie. De KNG biedt concrete diensten aan in de vorm van klimaat neutraal

rijden, ondernemen, vliegen en producten. Compensatie gebeurt vooral door de aanplant en het herstel van bos. Wereldwijd worden in diverse projecten 55.000 ha bos aangeplant, in Nederland, Tsjechië, Ecuador, Oeganda en Maleisië. De selectie en uitvoering van bosbouwprojecten gebeurt in nauwe samenwerking met de stichting FACE.

Altijd hetzelfde, in elk huis waar ik gewoond heb, is het gebeurd. Twee keer in Ghana, één keer in Togo. "Master, a small problem has happend..." dan weet je alweer hoe laat het is.

Mensen hebben nog geld voordat ze de kerstdagen ingaan en besteden dit aan het verbouwen van één van hun huizen, huren een motorzager en kappen alle bomen die op het terrein staan om hun huis nog groter te maken. En dan proberen te verhuren aan een buitenlander die zo graag een stukje tuin erbij heeft.

Dit zijn dus altijd mijn burens. De motorzager is niet echt geschoold en zaagt maar wat. Klimt in de boom en zaagt de takken eraf, zonder te zekeren: één op het dak (wat is het toch licht in de keuken) en daarna gewoon doorgaan en nog één op de watertoren! Ik hoop altijd dat ze de tak waar ze op zitten nog eens afzagen.

Of afgelopen jaar, toen er 20 dikke bomen omgezaagd werden: dag bos achter ons huis (had net een terras met zwembad aangelegd op de eerste verdieping, kon mijn vrouw topless zonnen zonder gezien te worden). En ja hoor, een van de bomen stuiterde via een andere boom zo op onze muur. Oeps, sorry, morgen zullen we het repareren...we wachten er nog op.

Met angst en beven ga ik deze weken voor kerst weer in...

Willem-Albert Toose, Togo

Het verlate middagprogramma begon met het optreden van Bart-Jan Krouwel van de Rabo-bank. Het werd het vuurwerk wat de VTB-ers die hem kenden van hem verwachtten. Hij doorspekte het centrale thema "Corporate Social Responsibility" met gedurfde voorstellen ("maak een internationale wet die auto's verbiedt die CO2 uitstoten"; "de economische waarde van bosgronden moet even groot zijn als de winsten van de farmaceutische industrieën") en verbluffende uitspraken ("banken zijn criminelen"). Zeer waardevol waren zijn adviezen die hij tot slot meegaf aan de VTB: "Maak duidelijk dat de VTB inderdaad uit deskundigen bestaat die meer gevraagd moeten worden; je moet zichtbaar zijn, waarden hebben, wat te verkopen hebben; doe aan netwerken, laat zien dat je wat in je mandje hebt, de waarde van biodiversiteit wordt vreselijk onderschat, doe er wat aan". De discussie die er op volgde was natuurlijk buitengewoon interessant maar veel te kort.

De discussie in groepen begon pas even voor drie uur. De studiedagorganisatie had goed voorbereidend werk gedaan om de deelnemers in vijf discussiegroepen te verdelen met als thema's: soja en palmolie, toerisme, NTFP's, certificering van hout en als laatste groep financiën. Iedere groep kreeg een aantal stellingen voorgelegd waarvan er één moest worden gekozen die moest dienen als leidraad voor de discussie in de groep. Zoals bij veel van deze opgesplitste discussies werd de tijd als te krap ervaren en was er nogal een uiteenlopende aanpak. Rond kwart over

vier vertelden de rapporteurs van de verschillende groepen het resultaat van de groepsdiscussies.

Bewonderenswaardig was tot slot de samenvatting van de dagvoorzitter Eric Lammerts van Bueren. Hij wist aan de hand van een paar PowerPoint sheets en mondelinge toelichting de studiedag goed samen te vatten. Hij gaf als de hoofdconclusies van de studiedag:

- MVO is big business!
- Kennis binnen bedrijfsleven en het MVO circuit over bossen, bosbeheer zeer beperkt.
- Er is een, nog ongedefinieerde, behoefte aan kennis en informatie.
- Praktijkervaring is nodig: ook bestaande kennis!

De borrel na de sluiting was traditioneel erg gezellig en vormde weer een belangrijke platformfunctie. Een woord van dank aan de studiedagcommissie onder voorzitterschap van Michel Ridder, aan de diverse sprekers en aan de deelnemers van deze geslaagde studiedag is hier zeker op zijn plaats. Ook aan de EVD die de uitstekende locatie ter beschikking had gesteld. Dat de NS er weer een puinhoop van had gemaakt waardoor het wel erg laat werd voor de meeste treinreizigers kon niets afdoen aan het tevreden gevoel dat achterbleef over deze studiedag.

Paul Hillegers, VTB Nieuwsbriefcommissie

Een stabiele kerst toegewenst....

Het was in Nicaragua dat we kerst vierden met een tak van een denneboom. Met van die lange naalden. Het zal wel een Pinus patula geweest zijn, of zo. Slechts één tak was voldoende om toch wat ballen op te kunnen hangen en een slinger omheen te draperen. Maar ja, toen waren de kinderen nog heel klein.

Daarna in Bolivia was het heel gewoon om een paar takken van een gymnosperme broeder of zuster bij elkaar te binden, met ijzerdraad, zodat je toch een beetje de vorm van een echte boom had. Zo werden ze verkocht en dan moest je zelf alleen nog die takkenbundel in een pot zetten, en natuurlijk versieren met van die zeer breekbare ballen die we overal met ons mee naar toe sleepten.

Zootje Remko was net vier geworden en had voor zijn verjaardag een stoere crossfiets gekregen (met zijwieltjes). Ik zal zijn gezicht niet gauw vergeten toen hij zittend op zijn bike een trotse grijns niet kon onderdrukken toen we doorhadden dat hij het hele kerstgebeuren met zijn fietsje omver gereden had. Hij had het overleefd; de piek helaas niet.

Henk Lette

WWF EN DE BESTRIJDING VAN BOSBRANDEN

Ook dit najaar waren de bosbranden in Indonesië weer in het nieuws wegens de grote overlast die ze voor de gehele regio veroorzaken. Het zijn niet meer alleen natuurbeschermers die hier alarm over slaan wegens de vernietiging van de leefgebieden van bedreigde diersoorten als de oerang oetans (Stichting BOS) of de grote uitstoot van CO2 uit vooral de veenbossen (Wetlands International). Ook de schade aan de economie wordt steeds duidelijker voor de landen in de regio –

geschat op \$ 3 miljard voor de periode '97-'98 toen El Niño voor ongekende droogte zorgde. Bosbranden staan voor kapitaalvernietiging (gederfde opbrengsten aan hout; verminking van nationale parken), en voor verstoring van het zakelijk verkeer (stilleggen van het vliegverkeer in Indonesië en in buurlanden als Singapore en Maleisië), met daardoor een terugval in bezoekersaantal (toerisme). Verder staan bosbranden voor problemen met de gezondheid (aantasting van de luchtwegen). Ook was er lokaal sprake van voedselschaarste in de tijd van El Niño, vooral door transportproblemen. Duidelijk dus een probleem!

Maar ook duidelijk een probleem dat moeilijk op te lossen is. WWF telde in augustus 2006 zo'n 26.561 'hotspots', het hoogste aantal sinds rampjaar 1997. De meeste branden worden gerapporteerd uit Centraal-Kalimantan en Midden- en Zuid-Sumatra. Deze 'hotspots' zijn geen incidenten, integendeel, het afbranden van land is een bewust middel dat gebruikt wordt door landeigenaren voor het plantklaar maken van hun land. Dit wordt gedaan door zowel grote maatschappijen (voornamelijk voor de aanleg van houtplantages of oliepalmpantages) als door een groot legioen van kleine boeren. Slechts 1% van de branden heeft een natuurlijke oorzaak.

Voor de Kenianen is december een hectische maand. In december is het namelijk van groot belang dat iedereen teruggaat naar de plek waar ze geboren zijn, om daar met de familie te delen wat je hebt. In Nairobi resulteert dat in het leegkopen van de supermarkten wat betreft suiker, meel en bakolie. Dat schijnt in de stad goedkoper te zijn. Ook gaan de prijzen van het openbaar vervoer schrikbarend omhoog. Hetzelfde geldt voor het aantal verkeersongelukken. Men wil namelijk 'vlug' en alles is overvol gestouwd. December is niet alleen de maand van de verkeersongelukken, maar ook van de kleine en grote overvallen en diefstallen. Men wil met de kerst namelijk wel wat te delen hebben met de familie en desnoods moet dat dan maar met gestolen goederen. Het hoort erbij, zo zegt men hier. Voor ons is december de maand van een aangenaam leeg Nairobi. En met een zomerzonnetje erbij vergeten we dat het kerst is en doen we of het vakantie is. Met onze panic buttons op scherp en de auto veilig geparkeerd voor de deur wensen wij u een prettig kerstfeest en het allerbeste voor 2007!
Simone de Hek, Nairobi

Een scala aan organisaties heeft nu acties die gericht zijn op het controleren van bosbranden, zoals bijvoorbeeld IUCN, ASEAN Haze Action Online, ITTO, FAO, ICRAF, CIFOR, Global Fire Monitoring Center (GFMC) en lokale organisaties voor bosbrandbestrijding. Wat doet WNF (WWF-Nederland) in dit verband? Wij werken aan:

Preventie

- Lobby voor goedkeuring van de ASEAN Transboundary Haze Agreement. Zo is WWF is betrokken bij de ASEAN workshop on Forest Fires met als resultaat een voorlopig plan van aanpak. WWF adviseert de overheid van Singapore. WWF is bij de komende ASEAN-top in december 2006.

De kerst is in aantocht, maar ik moet nog op een boom uit. Ben net terug van een missie. In Brazilië werd ik al verwend met een kerstboom in het hotel, maar dan wel een van plastic.... ben ik nooit zo weg van (ruikt niet, maar stinkt; straalt niet, maar heeft een doffe kleur; valt niet uit, maar wel om - of uit elkaar - als je niet oppast). De lichtjes en de versiering moeten het dan doen. Tja, en die laten ook nog wel wat te wensen over. Twee weken geleden liep ik even een échte kerstwinkel in Brasilia in, nou népper kon echt niet! Het was één woud van kerstbomen (zeker wel 30 verschillende), getooid met flikkerende gekleurde lampjes, ballen, strikken en slingers: één gigantische kitschzooi. Wat is er toch verworven van onze bomen en wat hebben wij bosbouwers fout gedaan? Of beter nog: hoe zou het anders kunnen?

Paul Zambon

- Campagne voor adoptie door de industrie van ASEAN regelgeving voor zero-burning beleid.

Controle

- Steun aan overheid en NGO coalities voor verzamelen van bewijs tegen overtreders van regelgeving. Bijvoorbeeld Managers van twee palmoliebedrijven in Centraal Kalimantan zijn in staat van beschuldiging gesteld (met dank aan NGO Save Our Borneo).
- Monitoring van 'hotspots' via WWF Fire Bulletin www.wwf.or.id/fire of samen met dorpsgemeenschappen en communicatie van de gegevens aan industrie en overheid
- Opzetten van brandbestrijdingsbrigades in dorpen. Hiervoor is steun vanuit het Ministerie van Bosbouw toegezegd. Met andere NGO Dian Tama is plan in West-Kalimantan in voorbereiding. Actieve bestrijding in WWF-veldprojecten in Sumatra en Kalimantan.
- Promotie van andere vormen van landvoorbereiding. Trainingen aan boeren worden verzorgd met palmolieassociaties in Indonesië en Maleisië.

Herstel

- Herplant in beschermde gebieden.

Voortgang: Steun vanuit het Ministerie van Milieu voor herstel van de waterstand en bosherstel in veenbossen.

Zoals al is aangegeven, is WWF slechts één van vele organisaties betrokken rond het probleem van de bosbranden, en daarom zoekt WWF zoveel mogelijk aansluiting bij bestaande initiatieven. Mocht u kansen zien voor coördinatie tussen uw organisatie en WWF, neem dan contact met ons op.

Wim Ellenbroek, WWF Nederland

Manager Internationale Projecten – Indonesië en Maleisië

ALV VOORAANKONDIGING

Nog niet alle afspraken zijn rond en zaken geregeld, maar de bedoeling is dat op **donderdag 8 of vrijdag 9 februari 2007** weer de jaarlijkse ALV gehouden zal worden. De exacte tijd, plaats en opzet zijn op dit moment nog niet bekend, maar zullen via de listserver bekend worden gemaakt. Houdt uw agenda dus een beetje dun die dagen!

Wie maar iets weet van Indonesië kent de Puncak, de pas die je overgaat wanneer je van Jakarta via Bogor (Buitenzorg) naar Bandung reist. Vanuit Bogor klimt een smalle drukke weg naar de hoog gelegen prachtige theetuinen die tegen de flanken van de machtige vulkanen Gede en Pangrango liggen. Nog hoger, op de steile vulkaan hellingen, begint het wildhoutbos dat al vroeg door de Nederlandse koloniale overheid tot schermbos was verklaard. Het bos staat onder beheer van Perum Perhutani, de bosdienst van Java. Op kwetsbare ontboste hellingen waren hier aanplantingen gedaan van onder andere Pinus merkusii (oorsprong: gebergte bos van noordelijk Sumatra) en van Casuarina Junghuhniana (oorsprong: gebergtebos van Midden en Oost Java). Bomen die uitstekend geschikt waren voor kerstbomen. Van 1980 – 1985 woonde ik in Bogor, samen met mijn gezin en de gezinnen van mijn collega's Bart van Lavieren, Herman Rijksen en Nico van Strien. En met ons nog veel meer Nederlandse gezinnen met veel, heel veel kleine kinderen. Sinterklaas was nog niet achter de rug of de voorbereidingen voor kerstmis begonnen. Natuurlijk hoorde daar een kerstboom bij en wat was er een fijner uitstapje dan een kerstboom op de Puncak te kopen. Dat ging dan altijd samen met poffertjes eten in het poffertjesrestaurant van Cibodas bovenop de Puncak.
Paul Hillegers

WIE, WAT, WAAR?

De Universiteit Utrecht wil u van harte uitnodigen voor het bijwonen van de oratie van Prof. dr. **Rene G.A. Boot**, getiteld "*Bosrijke landschappen en de ontwikkelingsagenda van het Zuiden*", op 24 januari 2007 om 16.15 in de Aula van het Academieggebouw, Domplein 29, 3512 JE Utrecht. Rene Boot is behalve directeur van Tropenbos International en VTB-lid sinds enige tijd bijzonder hoogleraar op het gebied van "Aansturing en gebruik van onderzoek ten behoeve van duurzaam bosbeheer" aan de Universiteit Utrecht. De oratie is openbaar, en de toegang is gratis. Na afloop is er een receptie in het Academieggebouw, waarvoor u ook van harte bent uitgenodigd.

Onlangs is het boek verschenen van onder redactie van **Mirjam A.F. Ros-Tonen** in samenwerking met **Heleen van den Hombergh** en **Annelies Zoomers**: *Partnerships in Sustainable Forest Resource Management: Learning from Latin America*. Dit boek brengt een variëteit aan ervaringen samen met betrekking tot sustainable forest en tree resource management partnerships in verscheidene landen in Latijns Amerika. De focus, het doel, institutionele organisatie en voordelen van partnerships, actoren en de belemmeringen betreffende culturele verschillen, organisatie, machtsverhoudingen en verschillende belangen worden uitvoerig beschreven. De centrale vraag door het boek is of en onder welke omstandigheden partnerships voor sustainable forest en resource management een bijdrage kan leveren voor een sociaal rechtvaardig en ecologisch duurzaam bosbeheer. Meer informatie betreffende deze publicatie vind u op <http://www.brill.nl/default.aspx?partid=18&pid=26271>

DE EXPERTISEBANK: VUL 'M IN!

In de vorige VTB nieuwsbrieven hebben wij uitgebreid stilgestaan bij het gebruik en de inhoud van de expertisebank. Ruim 30% van de leden heeft ondertussen zijn gegevens ingevuld. Om het invullen van de expertisebank verder te stimuleren wordt éénmalig een prijs uitgereikt aan één van de leden die zijn/haar gegevens invult vóór 1 januari 2007. Heeft u uw gegevens al ingevuld? Dan dingt u automatisch mee naar een Iris cheque van 30 euro.

Hoe vollediger de expertisebank wordt ingevuld, des te beter wordt het beeld dat ontstaat over de rijkdom aan expertises, over de geografische en thematische ervaringen van de VTB-leden en over de eventuele gaten en niches die er zijn. Zowel voor het bestuur als voor de individuele leden kan deze informatie van belang zijn.

Indien u uw gegevens invult vóór 1 januari 2007, zult ook u meedingen naar deze fraaie Iris cheque. Maak die tijd dus even vrij (5 tot 10 minuten) en vul hem vandaag nog in. Gewoon even doen! ! De winnaar van de Iris cheque zal op de aanstaande ALV door het bestuur bekend worden gemaakt.

In Colombia is de verkoop van echte kerstbomen verboden, uit angst dat het bos dan leeggeroofd zou worden. Zonde, want juist voor kleine boeren zou het een aardig product kunnen zijn om op overhoekjes te telen. Feitelijk wordt je daarmee richting plastic boom gedwongen, hoewel: er zijn natuurlijk ook nog kwekerijen en in plaats van een bougainvillea kun je daar natuurlijk ook wel een cipres kopen, compleet met kluit en een fraaie pot. Ook al is 45 US\$ niet niks, je kunt er - mits goed verzorgd- meerdere jaren gebruik van maken. Na de kerst gewoon het terras op en voor de volgende kerst - na uitgebreide schoonmaakbeurt met Baygon want dat scheelt weer tientallen 'cucarachas' (sorry, dit zijn kakkerlakken) - weer fijn naar binnen. Blijft toch mooi zo'n echte boom! En met een zelfgebakken kerstbrood en een lekker glas rum is de kerstinspiratie weer helemaal aanwezig.
Paul Zambon

De Vereniging Tropische Bossen (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen, info@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).

Website: www.tropischebossen.nl

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 23 februari 2007.

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, André Koppe, Henneleen Koppe-de Boo, Henk Lette en Paul Zambon.

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.